

บทที่ 7

วัด

วัดเป็นนิติบุคคล จึงไม่มีทางเป็นทายาทโดยธรรมไม่ว่าลำดับใดในมาตรา 1629 แต่อาจเป็นผู้รับพินัยกรรมได้ นอกจากนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1623 ยังได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษว่า “ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้น เมื่อพระภิกษุนั้นถึงแก่มรณภาพให้ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุนั้น เว้นไว้แต่พระภิกษุนั้นจะได้จำหน่ายไปในระหว่างชีวิตหรือโดยพินัยกรรม” ซึ่งกรณีตามมาตรา 1623 ได้กล่าวมาแล้วว่าทรัพย์สินตกเป็นสมบัติของวัดโดยผลของกฎหมายไม่ใช่มรดก และวัดนั้นไม่ต้องเสียไปซึ่งสิทธิในมรดกโดยอายุความเหมือนรับมรดกในฐานะทายาทผู้รับพินัยกรรม

คำพิพากษาฎีกาที่ 1265/2495 พระภิกษุถึงมรณภาพในขณะที่เป็นพระภิกษุโดยมิได้ทำพินัยกรรมไว้ ที่ดินที่ได้มาในระหว่างเป็นพระภิกษุยอมตกให้แก่วัด แม้ทายาทจะครอบครองที่ดินนั้นมาเกิน 10 ปี นับแต่วันที่พระภิกษุถึงแก่มรณภาพก็จะใช้อายุความนั้นมายันให้วัดเสียสิทธิไม่ได้

กรณีที่วัดเป็นทายาทผู้รับพินัยกรรม เช่น ผู้มีจิตศรัทธาทำพินัยกรรมยกที่ดินให้วัด เป็นต้น วัดก็จะเป็นทายาทผู้รับพินัยกรรม เมื่อวัดเป็นผู้รับพินัยกรรมยอมตกอยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1599 ที่บัญญัติว่า “ทายาทอาจเสียไปซึ่งสิทธิในมรดกได้ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น” แต่เป็นข้อที่น่าคิดว่าถ้ามรดกที่ตกแก่วัด ซึ่งเป็นทายาทผู้รับพินัยกรรมเป็นที่ดิน ที่ดินนั้นจะเป็นที่ธรณีสงฆ์ทันที และเมื่อเป็นที่ธรณีสงฆ์แล้ว ตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 34 บัญญัติว่า “ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์จะโอนกรรมสิทธิได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติและห้ามมิให้บุคคลโดยกอายุความขึ้นต่อสู้กับวัดในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัดและที่ธรณีสงฆ์”

ดังนั้น วัดไม่น่าจะเสียสิทธิในมรดกนี้ได้ แม้บุคคลใดจะยกอายุความขึ้นต่อสู้กับวัด แต่ ศาลฎีกาเคยมีคำพิพากษาเมื่อปี พ.ศ. 2503 ว่าวัดผู้รับพินัยกรรมอาจเสียไปซึ่งสิทธิในมรดกโดยอายุความได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1516/2503 (ประชุมใหญ่) เจ้าของที่ดินทำพินัยกรรมยกที่ดินให้วัดโดยระบุให้ยายและมารดามีสิทธิเก็บกินตลอดชีวิต ทรัพย์สมบัติอื่นหักค่าทำศพ แล้วให้เป็นของยายและมารดาคนละเท่ากัน เมื่อเจ้าของที่ดินตายแล้ว วัดมิได้ใช้สิทธิแก่ที่ดินนี้แต่ประการใด ปลดปล่อยให้มารดาของเจ้ามรดกครอบครองที่ดินและจดทะเบียนโอนรับมรดกเป็นของตนด้วย เป็นเวลาเกินกว่า 10 ปีแล้ว ดังนี้ เมื่อปรากฏว่า มารดาของเจ้ามรดกก็ได้รับประโยชน์ตามพินัยกรรมอยู่ด้วยมิได้ถูกตัดมิให้รับมรดกสิทธิเรียกร้องของวัดในฐานะผู้รับพินัยกรรมจึงขาดอายุความไปแล้วตามมาตรา 1754 วรรคท้าย ผู้สืบสิทธิของมารดาเจ้ามรดกย่อมยกอายุความขึ้นต่อสู้วัดได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1516/2503 กับคำพิพากษาฎีกาที่ 1265/2495 ไม่เหมือนกัน คำพิพากษาฎีกาที่ 1265/2495 เป็นเรื่องพระภิกษุถึงแก่มรณภาพได้ที่ดินมาระหว่างอยู่ในสมณเพศทรัพย์สินนั้นตกเป็นสมบัติของวัด ดังนั้น เมื่อที่ดินตกเป็นสมบัติของวัดผู้ใดจะยกอายุความขึ้นมาต่อสู้กับวัดไม่ได้ แต่คำพิพากษาฎีกาที่ 1516/2503 เป็นเรื่องวัดได้ที่ดินมาในฐานะทายาทผู้รับพินัยกรรม ซึ่งทายาทโดยธรรมหรือทายาทผู้รับพินัยกรรมอาจเสียไปซึ่งสิทธิในมรดกโดยอายุความได้ ซึ่งในคดีนี้วัดซึ่งเป็นโจทก์ไม่เคยแสดงเจตนารับมรดกที่ดินแปลงนี้เลย ซึ่งอาจจะเพราะไม่รู้ก็เป็นได้เมื่อเวลาผ่านไป 10 ปี แล้วย่อมหมดอายุความซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าถ้าวัดเคยแสดงเจตนารับมรดกที่ดินแปลงนี้มา ที่ดินแปลงนี้จะตกเป็นที่ธรณีสงฆ์ และบุคคลใดคงจะยกอายุความขึ้นมาต่อสู้กับวัดไม่ได้ แต่ข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาฎีกาดังกล่าววัดนี้ไม่เคยแสดงเจตนารับที่ดินแปลงนี้มาเลย ผลจึงเป็นไปดังคำพิพากษาฎีกาที่ 1516/2503

